

دوره نهم

رمضان - شماره دهم

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
روابط عمومی

توشه رمضان المبارک

((درس نامه قرآنی)) - بخش هشتم

نبایسته های رفتاری با همکیشان

درس بیست و چهارم : غیبت نکردن

فرمودند: «ای گروهی که به زبان ایمان آورده‌اید و نه با قلب، غیبت مسلمانان نکنید و از عیب‌های پنهانی آنها جست‌وجو نکنید، زیرا هر که در امور پنهانی برادر دینی خود جست‌وجو کند، خداوند اسرار او را فاش می‌سازد و در دل خانه‌اش رسوایش می‌کند».

و در جمله ای دیگر در همین باره فرمود: «تأثیر غیبت در دین مسلمان از خوره در جسم او سریع‌تر است».

این تشبیه نشان می‌دهد که غیبت همانند خوره که گوشت تن را می‌خورد و متلاشی می‌کند به سرعت ایمان انسان را بر باد می‌دهد و با توجه به اینکه انگیزه‌های غیبت اموری همچون حسد، تکبر، بخل، کینه‌توزی و انحصارطلبی است، روشن می‌شود که چرا غیبت و از بین بردن آبروی مسلمانان، این چنین ایمان انسان را بر باد می‌دهد.

بعضی از علما برای حرمت غیبت به این روایت استدلال کرده‌اند و بعضی هم مثل مرحوم خوئی این روایت را مؤید مدعای خودشان که غیبت از گناهان کبیره است، ذکر کرده‌اند.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام درباره کسی که تصمیم گرفته تا غیبت همکیش علیه السلام خود را بکند فرمودند: «کسی که در مورد مؤمنی چیزی (عیبی) را دیده باشد و گوشش شنیده باشد، اگر بیان کند و باعث شود که آبروی او برود، مصداق این آیه شریفه می‌شود:

«همانا کسانی که دوست دارند زشتیها در میان مردم باایمان شیوع یابد عذاب دردناکی برای آنها در دنیا و آخرت است و خداوند می‌داند و شما نمی‌دانید.» این

مطرح کردن عیب‌های همکیش و برادر دینی از کارهای بسیار زشتی است که از سوی خداوند به شدت مود نهی قرار گرفته است آنجا که فرموده است: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! ... هیچ یک از شما دیگری را غیبت نکند، آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده خود را بخورد؟! (به یقین) همه شما از این امر کراهت دارید؛ تقوای الهی پیشه کنید که خداوند توبه‌پذیر و مهربان است!

در آموزه‌های اهل بیت علیهم السلام نیز تأکیدات فراوانی در باره ترک این خصوصیت زشت وارد شده است.

رسول خدا صلی الله علیه و آله در بار اهمیت آبروی مومن فرموده است: «درهمی که انسان از ربا به دست می‌آورد، گناهش نزد خدا از سی و شش زنا بزرگ‌تر است و از هر ربا بالاتر، ریختن آبروی مسلمان است».

اگر کسی آبروی مسلمانی را بریزد و او را غیبت کند و امر مستوری را بین مردم آشکار کند، از ربا بالاتر است، یعنی در حقیقت ربا معادل سی و شش زناست و آبروی مسلمان از سی و شش زنا بالاتر است.

و در سخنی دیگر در پیامد دنیایی غیبت برادر مومن

نداشته‌ام. به او می‌گویند: چون فلان شخص غیبت تو را کرده بود حسناتش به تو داده شد».

در سخنی دیگر نیز فرمود: «از غیبت پرهیزید که غیبت خورشفت سگ‌های جهنم است» و فرمود «دروغ می‌گوید کسی که می‌پندارد حلال زاده است و حال اینکه با غیبت کردن گوشت برداران ایمانی خود را می‌خورد.»

رسول خدا ﷺ از کنار جمعی از اصحاب گذشت به آن‌ها فرمود خلال کنید. گفتند ما گوشت نخورده‌ایم که خلال کنیم. حضرت فرمود: بله یک نفر از جلو شما رد شد و شما پشت سر او غیبت کردید؛ یعنی گوشت برادر مؤمنان را خوردید و حالا باید خلال کنید.»

امام صادق علیه السلام در پیامد آخروی غیبت کردن برادر ایمانی فرمودند: «کسی که مومنی را غیبت کند به صفتی که در اوست، خدا بین آن دو جمع نمی‌کند یعنی غیبت کننده را به بهشت راه نمی‌دهند؛ و کسی که مؤمنی را به صفتی که در او نیست غیبت کند عصمت بین آن دو از بین رفته و غیبت کننده در آتش جهنم است و برای همیشه در آتش مخلد است.»

رسول خدا ﷺ در باره کفار غیبت هم فرمودند: «کفار غیبت آن است که برای کسی که غیبت او را کرده‌ای طلب آمرزش کنی.»

انواع غیبت

مراد از غیبت از برادر دینی و همکیش اعم از غیبت زبانی، اشاره ای، تقلیدی و نوشتن است، چنانکه در حدیثی نقل شده است: زنی به خدمت پیغمبر اکرم

خیلی مهم است که قبل از اینکه انسان غیبت کند، به محض اینکه اراده کند که آبروی شخصی را ببرد، مصداق این آیه می‌شود، «يُجِبُّونَ» قبل از غیبت است یعنی همین که دوست دارد افشاگری کند، این روحیه و حالت او را مصداق این آیه قرار می‌دهد.

امام رضا علیه السلام در این باره فرمودند: «از غیبت پرهیزید، زیرا غیبت خورشفت سگ‌های دوزخ است.»

در حدیثی از حضرت موسی علیه السلام آمده است: «کسی که بمیرد در حالی که از غیبت توبه کرده باشد آخرین کسی است که وارد بهشت می‌شود و کسی که بمیرد در حالی که اصرار بر آن داشته باشد نخستین کسی است که وارد دوزخ می‌شود.»

رسول خدا در باره پیامد خطر ناک غیبت کردن همکیش و برادر مسلمان فرمودند: «هر که مرد یا زن مسلمانی را غیبت کند، خداوند چهل شبانه روز نماز و روزه او را نمی‌پذیرد مگر آنکه صاحب غیبت او را ببخشد.»

و در حدیث دیگری فرمود: «روز قیامت کسی را می‌آورند و او را در برابر خداوند نگاه می‌دارند و نامه عملش را به او می‌دهند. او حسنات خود را در آن نمی‌بیند می‌گوید: خدایا، این نامه عمل من نیست، زیرا من طاعات خود را در آن نمی‌بینم. به او گفته می‌شود: پروردگار تو گمراه نمی‌شود و چیزی را فراموش نمی‌کند، عمل تو برای غیبت کردن از مردم از بین رفته است. سپس کس دیگری را می‌آورند و نامه عملش را به او می‌دهند، در آن طاعت‌های فراوانی می‌بیند می‌گوید: خدایا این نامه عمل من نیست، زیرا من این طاعت‌ها را

آمد. هنگامی که برخاست و رفت، عایشه با دست خود اشاره به کوتاهیِ قد او کرد، حضرت فرمود: «غیبتش کردی!» و در حدیث دیگری وارد شده که: عایشه تقلید زنی را درآورد، حضرت او را نهی فرمود.

از اینجا روشن می‌شود که باید در نقادی از افکار دیگران در نوشته‌ها طوری بحث شود که مصداق غیبت نباشد چه بسا هنگام خرده‌گیری و اشکال بر کلام دیگری تعبیراتی می‌شود که مصداق روشن غیبت، یا مذمت، یا استهزاء و یا توهین و تحقیر است، مثل اینکه گفته شود فلان مطلب «ضروری البطلان» یا «خنده آور» یا «کودکانه» یا «غیر عاقلانه» است مگر اینکه صاحب آن نظر معلوم نباشد و یا غیبت و تحقیر او مجاز باشد.

همچنین گاه می‌شود که انسان سخنی را با کنایه می‌گوید اما قرآینی در کار است که منظور را طرف می‌فهمد، این نیز جزء مصادیق غیبت است، مثل اینکه بگوید: امروز در مجلس بحث کسی بودم که چنین می‌گفت در حالی که شنونده می‌داند در کدام مجلس بوده است.

ادامه دارد...

به قلم: حجت الاسلام والمسلمین عیسی عیسی زاده

مدیر گروه فرهنگ نامه های قرآنی و عضو هیئت علمی پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

فِيهِ تَلْبَسُ الْأَلْبَانِ رَضِيانِ اللَّهُمَّ

ما احتیاج داریم به این که از این ساعات، از این روزها و شبهای پربرکت (ماه رمضان) حداکثر بهره را ببریم؛ با تقویت رابطه‌ی قلبی خودمان با عالم معنا، با عالم غیب، با ابتهال و تضرع و خشوع در مقابل رب الارباب، و با استحکام پیوند ولایت خودمان با اهل بیت (علیهم‌السلام) و این خاندان مکرم.

